

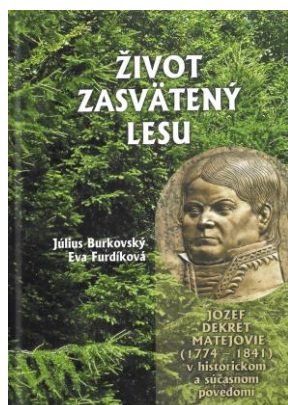
**JÚLIUS BURKOVSKÝ & EVA FURDÍKOVÁ: ŽIVOT ZASVÄTENÝ
LESU. JOZEF DEKRET MATEJOVIE (1774 – 1841) V HISTORICKOM
A SÚČASNOM POVEDOMÍ**

Vydali Lesy Slovenskej republiky, Zvolen a Slovenská lesnícka komora, Zvolen, 2019, 191 s., ISBN 978-80-972204-8-8.

**JÚLIUS BURKOVSKÝ & EVA FURDÍKOVÁ: THE LIFE DEDICATED TO
THE FOREST. JOZEF DEKRET MATEJOVIE (1774 – 1841) IN
HISTORICAL AND CURRENT AWARENESS**

Peter URBAN

Katedra biológie a ekológie, Fakulta prírodných vied UMB, Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica;
email: Peter.Urban@umb.sk, urbanlutra@gmail.com

Abstract

Jozef Dekret Matejovie is the most important forestry personage within the territory of present Slovakia at the turn of 18th and 19th century. In the year 1814 Dekret (40-year old) was appointed a Banská Bystrica k. k. (Imperial-Royal) chamber. His progressive methods contributed to saving forests destroyed by mining and metallurgy. From the year 1809 to 1877 approximately 40.000 ha of clear-cut areas were reforested artificially and other 6.000 ha naturally. Dekret succeeded in afforestation of extreme locations. He introduced a saw into chipping and timber harvesting in lieu of an axe used at that time in Horehronie (Upper Hron river region).

Dekret was born on 12 July 1774 at the settlement Dobroč (one of 13 settlements of the Čierny Balog village). In the 255th anniversary of his birth an interesting publication about this personality was published. The book brings some less known or unknown information from Dekret's personal life and his professional activities, his monuments, genealogy of the genus Dekret, Dekret's anniversaries and their popularization, of Jozef Dekret Matejovie in literature and bibliography focusing on this well-known personage.

V roku 2019 uplynulo 245 rokov od narodenia Jozefa Dekreta Matejovie (narodil sa 12. júla 1774), právom označovaného nielen za najvýznamnejšiu lesnícku osobnosť z územia dnešného Slovenska na prelome 18. a 19. storočia, ale aj za priekopníka zalesňovania a ochrany prírody u nás. Jeho výrok „Zachovať lesy potomstvu!“ je mimoriadne aktuálny aj dnes. Nečudo, že bol spoločne s polyhistorom Matejom Belom (1684 – 1749), technikom a kartografom Samuelom

Mikovíni (1686 – 1750) a kultúrnym reformátorom a knihovníkom Adamom Františkom Kollárom (1718 – 1783), zaradený medzi štyri najvýznamnejšie osobnosti našej kultúry v období národného obrodzenia.

Rodák z čiernohronskej osady Dobroč (jednej z 13 osád Čierneho Balogu) sa vlastnou húževnatosťou, usilovnosťou, každodennou poctivou a obetavou prácou, ktorá dnes akoby sa príliš nenosila, nadaním, ale tiež pozorným a citlivým vnímaním prírody a hľadaním súvislostí, v roku 1814, vo veku 40 rokov, stal c. k. komorským lesmajstrom banskobystričského dištriktu. V rokoch 1809 – 1837 umelo zalesnil takmer 4 000 hektárov lesov zdevastovaných baníctvom a hutníctvom (pričom využíval materiál miestneho pôvodu – organizoval zber lesného semena z vhodných stromov, jeho kvalitné skladovanie a lúštenie) a prirodzenú obnovu dosiahol na ďalších 6 000 hektárov lesa (uprednostňoval zmiešané porasty, preto všade tam, kde boli vhodné podmienky, uplatňoval prirodzenú obnovu). Podarilo sa mu zalesniť aj extrémne bralnaté lokality v oblasti Starých Hôr. Okrem toho zavádzal pílu do stínky a manipulácie dreva v horehronských lesoch namiesto dovtedy zaužívanej sekery.

Život a dielo Jozefa Dekreta, s prímenom Matejovie, ktoré dostal po starom otcovi, Matejovi Dekretovi (1678 – 1771), približuje publikácia banskobystričských autorov, Ing. Júliusa Burkovského a Mgr. Evy Furdíkovej. Spolupráca nestora slovenských lesníkov a ochrancov prírody, publicistu, historika, propagátora prírodných i technických lesníckych pamiatok i osobností ochrany prírody a lesníctva, laureáta Ceny J. D. Matejovie z roku 2009 a genealogičky, historičky a publicistky, vyústila do vzniku potrebnej, zaujímavej, pútavej a obsahovo bohatej publikácie.

Dlhší čas pripravovaná kniha (jej vznik inicioval Pavol Datko, čiernobalocký rodák žijúci v Kanade) vyšla po 45. rokoch od vydania brožúry známeho slovenského lesníckeho historika Jozefa Urgelu (1923 – 2008) (URGELA 1974) a 65. rokoch potom ako vyšla monografia zostavená Aloisom Jančíkom (1900 – 1968) (JANČÍK 1954).

Autori v nej okrem známych faktov uviedli aj viaceré menej známe, či dosiaľ neznáme informácie z Dekretovho osobného života i z jeho odborných aktivít. Ich získanie predstavovalo hodiny práce strávené v teréne a ďalšie hodiny štúdia v mnohých múzeách, knižniciach, archívoch, či v matrikách. Nuž a potom nasledovali štyri roky ich spracovania a pretavenia do vydarenej podoby kvalitnej publikácie, ktorá poskytuje *„ucelený, historicky sa vyvíjajúci názorový profil Jozefa Dekreta od jeho vyzdvihnutia zo zabudnutia Kaánom v roku 1912 až po súčasnosť.“*

Pre pochopenie súvislostí a významu Dekretovej činnosti prináša tiež opis lesníckych pomerov na Pohroní v minulosti. Prieskum cirkevných matrik umožnil zostaviť pozoruhodnú

genealógiu rodu Dekret. Predkovia Jozefa Dekreta sa do Dobroče prisťahovali v prvej tretine 18. storočia. V knihe sa nachádza prehľad všetkých Dekretových pamätníkov. Nechýbajú ani spomienkové podujatia a ich medializácia, či ocenenia nesúce meno tejto osobnosti. Zaujímavé je tiež stvárnenie jeho života v umeleckej literárnej tvorbe Gustáva Kazimíra Zechentera Laskomerského (1824 – 1908), Jozefa Horáka (1907 – 1974) a Petra Kováčika (* 1936). Zoznam bibliografických odkazov je úplnou bibliografiou, zameranou na Jozefa Dekreta Matejovie. Kniha je bohato ilustrovaná farebnými i čiernobielymi fotografiami a dobovými dokumentmi, ktoré vhodne dopĺňajú textové informácie a výrazne zvyšujú jej úroveň. Oceňujem tiež obsiahly súhrn v kvalitnej angličtine, ktorý umožní využitie publikácie v zahraničí.

Jej rukopis posúdili Mgr. Ľubica Milánová, Ing. Ján Mičovský, CSc. a Ing. Viliam Stockmann, CSc.

Publikáciu „Život zasvätený lesu“ uviedli do života počas Dňa stromu v Lesníckom skanzene vo Vydrovskej doline 13. júla 2019.

Dekretov životný príbeh, ako sa z dobročského chlapca stal vynikajúci služobník lesa, komorský lesmajster, plný poctivej a obetavej práce, uplatňovania nových a málo známych metód a postupov, ale tiež nepravosti i závesti kolegov, vyvrátenie nespravodlivých obvinení, *„slúži aj ako inšpiratívny príklad človeka, ktorý povýšil svoju prácu na skutočné poslanie.“* Aj to sú dôvody, prečo si treba výborne zostavenú a napísanú publikáciu nielen prečítať, ale sa z nej aj poučiť a inšpirovať.

Literatúra

JANČÍK A. (ed.) 1954: Jozef Dekret Matejovie. Štátne pôdohospodárske nakladateľstvo, Bratislava, 442 pp.

URGELA J. 1974: Jozef Dekret Matejovie (1774-1841). Lesnícke, drevárske a poľovnícke múzeum, Antol, 85 pp.